

ATELIERELE ȘCOALĂ DE ARTĂ POPULARĂ UN NOU PRODUS CULTURAL OFERIT DE COMPLEXUL NAȚIONAL MUZEAL „ASTRA” SIBIU

Simona GHIORGHIȘ

De-a lungul anilor Complexul Național Muzeal „ASTRA” Sibiu s-a conformat teoriilor occidentale ce propun reprezentarea integrală a culturii populare tradiționale – atât materială cât și spirituală, inițiând și aplicând programe cultural-educăționale menite să transforme în realitate conceptul modern de „*museum vivum*”.

Articolul 2.3 al Convenției de Salvagardare a Patrimoniului Cultural Imaterial din 2003 plasează transmiterea cunoștințelor și abilităților acestor *tezaure umane vii* în măsurile de salvagardare care asigură viabilitatea acestei moșteniri. Astfel un mod eficient de a salvarda patrimoniul cultural imaterial este de a ne asigura că purtătorii acestui patrimoniu continuă să transmită știința lor generațiilor mai tinere.

Salvagardarea patrimoniului cultural imaterial înseamnă asigurarea viabilității lui în rândurile generației actuale și transmiterea lui neîntreruptă spre viitor. Datorită strădaniilor continue făcute de instituția noastră de a îndeplini cu succes una din funcțiile primordiale ale muzeului, cea *de a educa* și ca răspuns la noile cerințe ale pieței culturale românești, Complexul Național Muzeal „ASTRA” a venit în anul 2007 în așteptarea „consumatorilor de cultură” cu un nou proiect: organizarea unor workshopuri, a unor **ateliere școală de artă populară românească**. Prin punerea în aplicare a acestui program asigurăm promovovarea funcțiilor acestei moșteniri culturale în societatea contemporană și asigurăm recunoașterea, respectul și mărirea patrimoniului cultural imaterial în rândurile maselor.

Anul 2007, anul Sibiului Capitală Culturală Europeană a oferit sibienilor și românilor deopotrivă, numeroase proiecte culturale inovative. Cu noi propuneri a venit și Muzeul „ASTRA” care a oferit pe parcursul anului trecut numeroase manifestări culturale dintre cele mai variate, de la expoziții la târguri de artă populară și spectacole dintre cele mai diverse.

Scopul acestui program este de a conștientiza asupra valorilor perene ale culturii și civilizației tradiționale de pe teritoriul României, dar și de a atrage atenția populației asupra harului artistic uluitor al meșterilor noștri populari.

Conformându-se eforturilor UNESCO ce au ca scop ajutorarea statelor care doresc să întărească sistemul de transmitere în cadrul comunităților sau să le completeze pe acestea cu programe educaționale formale sau non formale adresate membrilor comunității, în special tineri, Complexul Național Muzeal „ASTRA” a inaugurat un nou produs cultural ce a prins forma unui „pachet de servicii”. Acest program cuprinde vizitarea unuia dintre cele mai mari muzee din lume - Muzeul în Aer Liber din Dumbrava Sibiului-, ghidaj specializat și, noutatea propusă de noi, participarea activă la workshopuri – atelierele școală de artă populară românească.

Convenția de Salvagardare a Patrimoniului Cultural Imaterial din 2003 consideră meșteșugurile tradiționale drept cel mai tangibil domeniu prin care patrimoniul intangibil se exprimă, însă Convenția nu se axează atât de mult pe produsele realizate, cât mai degrabă pe priceperea și cunoștințele atât de necesare pentru perpetuarea lor. Astfel, programul atelierelor școală de artă populară inițiat de noi în anul 2007 are ca scop

final salvarea și perpetuarea meșteșugurilor tradiționale nu prin conservarea obiectelor de artă – oricât de frumoase, prețioase, rare sau importante ar putea fi – ci prin crearea unor condiții care să încurajeze artizanii să continue să practice meșteșugul lor și să transmită priceperea și cunoștințele lor altora.

Întro lume în care bunurile sunt produse la sute de kilometri depărtare de unde sunt consumate și în care eficiența industrială este adeseori mai apreciată decât tradiționalul „a știi să faci”, priceperea și cunoștințele meșteșugarilor au de înfruntat multe probleme. Odată cu urbanizarea și industrializarea, oamenii din întreaga lume caută experiențe de tip „high touch” care să contrabalanseze „high tech” care îi înconjoară, indiferent dacă este vorba de consumatori locali sau turiști străini, oamenii sunt atrași de obiectele realizate manual care întruchipează toate cunoștințele meșteșugarilor. Instituția noastră a venit în așteptarea acestor persoane prin inițierea acestor workshopuri de artă populară.

Seria atelierelor școală de artă populară românească a debutat prin colaborarea cu Agenția Target Activ Training din București. Această agenție organizează programe de învățare experiențială pentru indivizi și echipe din companii (teambuilding, simulări, corporate event), motto-ul companiei fiind „*Nu poți învăța pe nimeni nimic! Poți doar ajuta oamenii să se descopere.*” (Galileo Galilei) grăiește prin sine, iar Muzeul „ASTRA” vine în ajutorul acestui mod de a forma, prin suportul material oferit pentru punerea lui în practică.

Astfel, pe 19 mai 2007 Muzeul Civilizației Transilvane „ASTRA” a organizat primul *atelier școală* de artă populară românească, primul de acest tip de la noi din țară. La acest eveniment au participat 110 turiști, pentru care s-au organizat 5 ateliere școală ce au îmbinat meșteșuguri tradiționale românești dintre cele mai variate: broderie cu mărgelile, țesut, pictură de icoane pe sticlă și olărit. S-a încercat familiarizarea participanților, profani în ale artei populare, cu viața, meșteșugul și arta poporului român, iar în acest scop am încercat integrarea *ucenicilor* în viața satului tradițional. Astfel, meșterii și ucenicii lor au fost repartizați în gospodăriile din cadrul Muzeului în aer liber, în așa fel încât meșteșugul și casa să fie într-o concordanță deplină.

Îndrumători în tainele artei populare românești le-au fost:

- Lucia Todoran, din Salva, județul Bistrița Năsăud - *broderie cu mărgelile* (Gospodărie cu atelier de confecționat straie, Săpânța, județul Maramureș);
- Rodica Ispas, din Avrig, județul Sibiu - *țesut* (Gospodărie de oier și atelier pentru prelucrarea lânii, Poiana Sibiului județul Sibiu);
- Szilagyî Ileana, din Tonciu, județul Bistrița Năsăud - *împletit fibre vegetale* (Gospodărie - atelier de olari, Corund, județul Harghita);
- Nicoale Munteanu, din Cugir, județul Alba - *pictură icoane pe sticlă* (Biserică de lemn, secol XVII, Dretea, județul Cluj);
- Ionuț Budău, din Oituz, județul Bacău – *olărit* (Gospodărie - atelier de olari, Săcel, județul Maramureș).

Acest nou produs cultural oferit de Muzeul „ASTRA” s-a dovedit a fi de interes pentru marele public, deoarece la nici o lună de la lansarea lui pe piața românească au venit și reacțiile, sau mai bine zis cererile de noi astfel de workshopuri. În consecință, pe 12 iunie 2007 muzeograful Muzeului Civilizației Transilvane „ASTRA” au organizat noi ateliere școală, însă de această dată pentru elevi, mai precis pentru cursanții Liceului Francez din București. Trei dintre cei mai renumiți creatori populari, colaboratori permanenți ai instituției noastre au împărtășit tainele meșteșugului practicat elevilor bucureșteni. Învățăceii au fost repartizați în funcție de meșteșugul preferat în trei grupe, în câte o gospodărie din incinta muzeului.

Elevii bucureșteni au fost îndrumați de meșteșugari consacrați precum:

- Rodica Ispas, Avrig, județul Sibiu – *țesut* (Gospodărie pastorală pentru ilustrarea prelucrării lânii – Poiana Sibiului, județul Sibiu);
- Rodica Berghezan, Sibiu, județul Sibiu - *pictură icoane pe sticlă* (Biserică de lemn, sec. XVII, Dretea, județul Cluj);
- Doina Nistor, Brașov, județul Brașov - *confeționat păpuși și vestimentație etno* (Complex de industrii textile - Rucăr, județul Argeș).

Aceste prime ateliere-școală organizate în Muzeul în Aer Liber în data de 19 mai și 12 iunie 2007 au trezit interesul publicului deoarece au umplut un vid existent în seria serviciilor culturale. Prin urmare, pe 12 octombrie 2007 a fost organizat cel de-al treilea atelier școală de artă populară românească pentru un grup organizat de turiști doritori să facă „ucenicie în arta populară românească”.

De această dată cei care au împărtășit tainele meșteșugului practicat au fost:

- Szilagy Ileana, Tonciu, județul Bistrița Năsăud - *împletit fibre vegetale* (Gospodărie - atelier de olari, Corund, județul Harghita);
- Nicolae Muntean, Cugir, județul Alba - *pictură icoane pe sticlă* (Biserică de lemn, sec. XVII, Dretea, județul Cluj);
- Gheorghe Țambrea, Horezu, județul Vâlcea – *olărit* (Gospodărie – atelier de olar din Horezu, județul Vâlcea).

Organizarea acestor ateliere de artă populară are ca scop realizarea unui dialog direct, nemijlocit, între păstrătorii de tradiție - *meșterii populari* - și publicul larg interesat de frumos, tradiție și istorie. Menirea acestui program este de a încuraja generațiile tinere de a cunoaște și proteja, de a-și însuși și perpetua tradiția culturală românească. Acest program se adresează unui grup foarte larg și diversificat, atelierele noastre fiind atractive atât pentru publicul larg, neavizat în ale artei populare, turiștilor străini și români, elevilor și studenților, cât și instituțiilor cu profil de artă, istorie, sociologie dar și colecționarilor de obiecte de artă și proprietarii de galerii de artă, dar și specialiștilor.

Aceste activități practice desfășurate sub forma unor ateliere școală au menirea să ducă la îndeplinire o varietate de obiective printre care putem enumera:

- dezvoltarea creativității copiilor;
- dezvoltarea motricității persoanelor cu dizabilități;
- învățarea unor tehnici noi și a unor metode tradiționale de lucru; în cazul studenților de la arte plastice;
- consolidarea relațiilor între membrii unei instituții/organizații – team building
- de „predare a ștafetei” între meșterii populari consacrați și cei care vor să fure tainele acestor meșteșuguri;
- de relaxare pentru persoanele care doresc să își petreacă timpul întrun mod plăcut.

Aceste ateliere de artă populară românească au ca țel creșterea interesul publicului larg pentru artefactele realizate de meșterii populari din România, dar și educarea în vederea protejării patrimoniului cultural tradițional românesc. Pentru meșterii populari, aceste workshopuri reprezintă un adevărat studiu de piață, contactul direct cu vizitatorii, permițându-le o analiză obiectivă a cererii și o evaluare directă asupra interesului publicului larg vis-à-vis de meșteșugul lor.

Atelierele organizate de Complexul Național Muzeal „ASTRA” Sibiu au fost îndrumate de meșteșugari renumiți, iar activitățile oferite au fost dintre cele mai variate: olărit, pictură pe sticlă, prelucrarea lemnului, confeționarea de jucării tradiționale românești, împletit fibre vegetale, țesut, brodat și multe altele. Astfel încât doritorii au putut alege meșteșugul în funcție de aptitudinile și dorințele personale.

Learning by doing/ apprender en faissant sunt sintagme din ce în ce mai folosite în plan mondial. Iar muzeul nostru vine în așteptarea acestei cereri a pieței românești

prin inaugurarea unui nou produs cultural, o alternativă interactivă de a cunoaște istoria, tradiția și arta poporului român. Astfel, începând de anul trecut Complexul Național Muzeal „ASTRA” Sibiu pune la dispoziția publicului larg un nou produs cultural - ateliere școală de artă populară românească. În cadrul acestui program cultural toți cei interesați de artă, cultură, tradiție și frumos sunt invitați să calce pragul Muzeului în aer liber din Dumbrava Sibiului pentru a beneficia de o experiență unică.

Publicul larg va putea să își petreacă timpul liber într-un mod plăcut, în ambianța unuia dintre cele mai mari muzee în aer liber din lume, alături de meșteșugari consacrați ce îi vor iniția în tainele artei populare românești.

ROMANIAN FOLK ART SCHOOL WORKSHOPS - A NEW CULTURAL PRODUCT OFFERED BY „ASTRA” THE NATIONAL COMPLEX MUSEUM, SIBIU

Safeguarding Intangible Cultural Heritage means ensuring its viability among today's generations and its continued transmission to tomorrow's. Thanks to our continuously hard work to accomplish one of museum's features – to educate – and as an answer to museums visitors, „ASTRA” Museum came with a new proposal for the cultural consumers: **traditional crafts workshops**.

This program includes a guided visit of our Open Air Museum in Dumbrava Sibiului and the participation in a traditional craft workshop (bean embroidery, weaving, icon painting, pottery, etc.). Learning by doing it's a motto frequently used in our days and that's way „ASTRA” Museum created this traditional crafts workshops as an interactive alternative to learn about our history, traditions and art.

*Atelierele școală
de artă populară românească*